

Leto XXIX.

Številka 2.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. Val. Žun: Nove davčne olajšave za pridobitne in gospodarske zadruga	33
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Navzlic določbam ces. patenta od 5. julija 1853, št. 130 d. z., je priposedljiv tisti del poljskega pota, ki vodi čez gozdno parcelo, če so tla, kjer se vozi, takšna, da ne služijo za gozdno obdelavo	39
b) Mimo slučaja, ki je naveden v §-u 440 c. pr. r., ne gre v okrajno-sodnem postopanju nikoli prisoditi nagrade za pripravljalni spis, niti tistikrat, ako je bil pripravljalni spis vložen po ukazu sodišča	41
c) Če ni stavljen primeren revizijski predlog, revizija ne more imeti uspeha navzlic uveljavljenemu revizijskemu razlogu pomanjkljivosti postopanja	42
d) Stroški odgovora na revizijo po zakonu nedopustno. (§-a 41 in 50 c. pr. r.)	42
e) Na mezdo izplačan predujem ima značaj od delodajalca anticipirane izpolnitve mezdne pogodbe in ni posojilo	42
f) Izrek kasacijskega dvora v zmislu §-a 292 k. pr. r., da je izpodbijani sklep kršil zakon, je zgol deklarativen, ne razveljavlja pa sklepa v materialnem učinku	43
g) Za rešitev predloga na izbris predznamovane zastavne pravice pri sovložku je pristojno knjižno sodišče istega sovložka. — Prenotat ima za slučaj, če se mu ugodno reši predlog na izbris neopravičene predznambe, pravico do povračila stroškov ne samo predloga ter intervencije pri naroku, temveč tudi do povračila stroškov pravnih sredstev. (§§ 43 do 45 zemlj. zak. in § 1305 obč. drž. zak.)	45
h) Solastnina (agrarska skupnost): za negatorno tožbo je opravičen vsak deležnik	47

Slovenski Pravnik.

Leto XXIX.

V Ljubljani, 15. februarja 1913.

Št. 2.

Nove davčne olajšave za pridobitne in gospodarske zadruge.

I.

Po zmislu zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220, razlikujemo glede pridobnine tri vrste pridobitnih in gospodarskih zadrug, osnovanih na podlagi zadružnega zakona iz leta 1873., in sicer A) davka proste, B) zadruge z ugodnostmi in C) zadruge brez ugodnosti.

A) Davka proste so:

1.) Po §-u 84. lit. e zgoraj omenjenega zakona kreditna in posojilna društva (hranilnice in posojilnice), katerih pravila vstrežajo zahtevkom §-a 1., zakona z dne 1. junija 1889, drž. zak. št. 91, to so takozvane rajfajznovke. Po tem zakonu mora biti zaveza zadružnikov neomejena, delovanje društva se sme raztezati le na manjši okraj (eno ali več sosednih, v pravilih imenovanih krajnih občin), znesek zadružnega deleža ne sme znašati več nego 50 kron in se deleži ne smejo sploh nič ali pa ne višje obrestovati nego hranilne vloge, računski prebitki se morajo pridevati rezervnemu zakladu, do katerega udje nimajo nobene pravice; posojila se smejo dajati le zadružnikom, pri tem so menice izključene in sme obrestna mera posojil s pripadki vred (upravnimi prispevki itd.) obrestno mero hranilnih vlog presegati kvečjemu za $1\frac{1}{2}$ odstotka;

2.) po §-u 84. lit. f omenjenega zakona: a) zadruge in druge družbe kmetovalcev za skupno nabavo semenja, gnojil, živine za rejo, strojev in orodja ali drugih potrebnih stvari za kmetijsko produkcijo, kolikor se pri njih čisti donosi ne razdeljujejo med zadružnike. Istotako so davka proste: b) združbe kmetovalcev za skupno pridelavo in rabo kmetijskih pridelkov zadružnih udov, če taka pridelava že nima industrijskega značaja in se pridelki ne prodajajo na drobno v stalno odprtih, v ta namen dolo-

čenih prodajalnah in zalogah, ki niso na sedežu zadrug. Pri takih zadrugah se samoobsebi umevno čisti donos sme razdeljevati med zadružnike, ne da bi se pri tem izgubila davčna prostost. V prvo vrsto zadrug spadajo zlasti živinorejske zadrug, v drugo pa mlekarske zadrug.

B) Ugodnosti uživajo po §-u 85. omenjenega zakona pridobitne in gospodarske zadrug, katere, osnovane na načelu samopomoči, omejujejo svoj opravični obrat po pravilih in dejansko na svoje ude.

Ugodnosti so te-le:

1.) Ako po davčnopравnih določilih ugotovljeni čisti donos takih zadrug ne presega 600 K, so pridobnine oproščene.

2.) Ne obdači se ves ugotovljeni čisti donos, temveč prvih 2000 kron le s $\frac{3}{10}$ (= 600 K), nadaljni zneseki pa s $\frac{5}{10}$. Ako tako ugotovljeni čisti donos ne presega 1200 K, znaša davčno merilo 8,5%, sicer pa 10%. (Primer: Ugotovljeni čisti donos = 4520 K. Obračunska podlaga: od 2000 tri desetine = 600 K, od 2520 K pet desetina = 1260 K, skupaj 1860 K. Ker ta vsota presega 1200 K, se odmeri 10 odstotna pridobnina = 186 kron.)

3.) Darila, ki se dajo že obstoječim dobrodelnim zavodom, se ne štejejo v davčno podlago, kakor se to godi pri podjetjih brez ugodnosti.

4.) Po misli davčnopравnih določil preračunjena izguba, ki je nastala v zadnjem, pred bilančnim letom preteklem opravičnem letu in ki se prenese na bilančno leto, se izloči iz obračunske podlage.

5.) Nagrade, ki jih dobivajo udje predstojništva ali nadzorstva iz čistega dobička za službe, storjene podjetbi, se odštevajo od bilančnih prebitkov. To pa ne velja za tantieme, ki se dajo načelnstvu ali nadzorstvu iz dobička po kakem mehničnem ključu brez ozira na storjeno službo.

6.) Novo ustanovljene zadrug morajo predložiti davčnim oblastvom samo svoja pravila, ni jim pa treba izkazati napravne glavnice.

C) Pridobitne in gospodarske zadrug, ki raztezajo svoj obrat tudi na neude, so brez ugodnosti in se n. pr. obračunajo po istih načelih kakor n. pr. delniške družbe. Davčno merilo znaša deset odstotkov čistega, po davčnopравnih določilih ugotovljenega donosa. Ako bi desetodstotni davek znašal manj nego

eno tisočino napravne glavnice (= vsote vplačanih deležev), mora se predpisati takozvani minimalni davek (ena tisočina od vplačanih deležev). [Pri ugodnostnih zadrugah se seveda minimalni davek ne predpisuje.]

Pri ugotavljanju čistega, davku podvrženega donosa sploh, se bilančnim prebitkom (bilančnemu čistemu donosu) posebno še prištevajo: zneski, s katerimi naj se poveča v podjetbi naložena glavnica (investicije), istotako ustanovni stroški; obresti deležev in obresti zemljiškoknjižno zavarovanih glavnice, kolikor so to deli napravne glavnice; darila, darovi in druge namembe, kolikor jih že ne zahteva opravični obrat, pridobnina po II. poglavju in zneski, ki služijo v zalaganje prenosov bilančnih izgub iz prejšnjih let.

Nasprotno se pa iz obdačbene podstave izločujejo: prenosni bilančnih dobičkov iz prejšnjih let, katasterski čisti donos zemljišča in oni čisti donos poslopij, ki je podvržen hišnemu davku, ter zneski, ki se dajo v pričuvne zaklade, kadar so ti zakladi namenjeni v založbo primanjkljajev in izgub določno oznamene vrste.

II.

Iz tendence, z izdatnimi davčnimi olajšavami pospeševati razvoj zdravega združništva, se je rodil pravkar izdani zakon z dne 3. januarja 1913, drž. zak. št. 5, zadevajoč davčne in pristojbinske olajšave za pridobitne in gospodarske zadrug in posojilnice, ki ima veljavo že od 1. januarja 1912. S tem zakonom so se marsikatero določbe osebnodavčnega zakona iz leta 1896. na korist združništvu korenito izpremenile, obenem so se pa tudi odpravile nekatere nejasnosti v sedanjem zakonu.

A. Po združnodavčni noveli — tako se lahko imenuje ravnokar omenjeni davčni zakon — pristojna davčna prostost po §-u 84. lit. e) osebnodavčnega zakona tudi zveza m kreditnih in posojilnih društev, ki naj skrbijo za denarno izravnavo svojih udov (včlanjenih zadrug), ako so take zveze osnovane kot registrovane pridobitne in gospodarske zadrug in po pravilih ter dejanski izvršujejo to nalogo le za svoje ude, kakor predpisuje § 85. zak. o osebnih davkih, ne obrestujejo poslovnih deležev višje nego s 4%

in odkazujejo prebitke rezervnemu zakladu, do katerega udje nimajo nobene pravice.

Tudi § 84 lit. f) je novela nekoliko spopolnila, ker prišteva k davka prostim zadrugam in drugim združbam kmetovalcev izrecno še zadruga ter združbe kmetovalcev za povzdigo živinoreje (živinorejske, bikorejske, pašniške zadruga, društva za zavarovanje živine itd.) in za skupno pospeševanje drugih deželno-kulturnih namenov, kolikor se pri njih čisti donosi ne razdeljujejo. S to izpopolnitvijo se je deloma dosedanja praksi dala zakonita sankcija, deloma pa se je nanovo uvedla davčna prostost, kakor n. pr. pri živinskih zavarovalnih družtvih, katerim se je do sedaj odmerjala pridobnina, in sicer ena tisočina od vplačanih premij.

Davka proste so tudi zveze kmetijskih zadrug in združeb, kakor jih našteva popolnjeni § 84 lit. f), ki zasleduje iste namene pod enakimi, v pravilih določenimi in dejanskimi pogoji; ali pa, obreštujoč po pravilih in dejanski poslovne dežele kvečjemu s 4 odstotki, skrbe za denarno izravnavo med včlanjenimi zadrugami, kolikor so take zveze ustanovljene kot registrovane pridobitne in gospodarske zadruga, in omejujejo svoj poslovni obrat po zmislu §-a 85. zak. o osebnih davkih na svoje ude.

Izvršitveni predpis k zadružnodavčni noveli bo davčno prostost dovolil tudi skupnim zvezam kreditnih in posojilnih društev po §-u 84 lit. e), ter kmetijskih zadrug po §-u 84 lit. f), ako so dani ostali pogoji za davčno prostost, kakor smo jih našteali pri posameznih zvezah. Če zvezam pripada tudi revizija včlanjenih zadrug ali kako drugo opravilo brez donosa, se jim tudi ne bo mogla odreči davčna prostost; to bo natančneje označil izvršitveni predpis, ki se ima izdati.

Pri nas na Slovenskem nimamo zadružnih zvez, ki bi imele včlanjene le davka prosta hranilna ter posojilna društva in davka proste zadruga kmetovalcev; naše zadružne zveze obsegajo vsakovrstne zadruga (davka proste, z ugodnostmi in brez njih).

B. Temeljite olajšave nudi novela ugodnostnim pridobitnim in gospodarskim zadrugam. Meja davčne prostosti se je, kakor pri osebni dohodnini, razširila na 1200 kron, to se pravi, od ugodnostnih pridobitnih in gospodarskih zadrug zadrug se odmerja

še-le tedaj pridobnina, če po davčnopравnih določbah ugotovljeni čisti donos presega 1200 kron (doslej 600 K). Obrestni zemljiškoknjižno zavarovanih glavnih se pri ugotovitvi obdačbene podlage ne smejo več prišteti čistemu donosu, istotako ne darila, darovi in druge namembe, ako se podele osebam in zavodom, ki ne pripadajo za drugimi sami. (Dosedaj so se od čistega donosa odšteli le darovi za že obstoječe dobrodelne zavode.) Brezodplatne namembe zadržnikom ali njihovim rodbinskim udom se pa ne smejo odbiti iz obdačbene podlage.

Iz obdačbene podlage se izločijo tudi izdatki, ki so v zvezi z ustanovitvijo ugodnostne zadruge v prvem letu njenega obstoja (ustanovni stroški). Če se taki stroški prenesejo kot aktivni na bilanco prihodnjih let, se smatrajo odpisi v prvih petih letih za odbitne postavke (se ne prištevajo k donosu). Zakon govori o izdatkih »v prvem letu obstoja« zadruge. Najbrže misli pri tem na bilančno leto. Kaj pa, če prvo bilančno leto obsega le nekaj mesecev in se večina ustanovnih stroškov plača in zaračuni še-le v drugem bilančnem letu? Morda bo izvršitveni predpis dal v tem oziru potrebno pojasnilo.

Davčni postavki so tudi izdatno znižani proti dosedanjim postavkom in se ravna po davku podvrženem (po davčno-pravnih določbah ugotovljenem) čistemu donosu. Če ugotovljeni čisti donos ne presega 1200 kron, je ugodnostna zadruga davka prosta, sicer pa znašajo davčni postavki:

pri ugotovljenem čistem donosu do vštetiš	2800 K		2-5 odst.
" " " " od več nego	2800 " do všt.	5000 K	3 " "
" " " " " " "	5000 " " "	40.000 "	3 1/2 " "
" " " " " " "	40.000 " " "	100.000 "	4 " "
" " " " in čez	100.000 "		5 " "

Še dve važni določbi obsega novela za pridobitne in gospodarske zadruge z ugodnostmi. Zadržne zveze, ki so osnovane kot registrovane pridobitne in gospodarske zadruge, smejo namreč tudi z udi svojih članic (včlanjenih zadrug) stopiti v poslovno zvezo, ne da bi s tem izgubile davčne ugodnosti, samo če se tak promet vrši po naročilu in na račun včlanjenih zadrug. Dosedaj je bila praksa drugačna in neugodna za zadržne zveze. Večkrat imajo zadruge v svojih pravilih določbe, da se dividende izplačujejo samo na deleže,

ki so bili vplačani že pred bilančnim letom, dočim deleži, vplačani v zadnjem bilančnem letu, nimajo pravice do kakega dobička (dividende). Doslej se je takim zadrugam odrekla davčna ugodnost, vendar pa praksa ni bila povsem enotna. Po davčni noveli taka določba še ne izključuje davčnih ugodnosti po §-u 85 zak. o osebnih davkih.

Novi zakon je tudi potrdil dosedanje prakso, po kateri se pri ugodnostnih in neugodnostnih zadrugah podpore države, dežele in drugih javnih korporacij ne štejejo med dohodke, davku podvržene.

C. Tudi za zadruge brez ugodnosti, to je za zadruge, ki raztezajo svoj obrat tudi na neude, ako jim to dopuščajo zakon in njih pravila, se po davčni noveli izdatno zniža davčno merilo, ki je dosedaj znašalo izključno 10 odstotkov. Po novem zakonu se stopnjujejo davčni postavki in znašajo:

pri ugotovljenem čistem donosu do vseh	2800 K	4	odst.
" " " " od več nego	2800 " do všt.	5000 K	5 "
" " " " " " "	5000 " " "	10.000	6 "
" " " " " " "	10 000 " " "	20.000	8 "
" " " " " " "	20.000 "		10 "

Teh olajšav glede davčnega merila bodo torej po novem zakonu deležne vse zadruge, če smejo tudi po pravilih raztezati svoj obrat na neude, kajti po združenem zakonu jim je to dovoljeno. Ako pa postane zakon vladni načrt, s katerim se konsumnim društvom prepoveduje prodajati neudom, potem bodo konsumna društva mogla uživati le ugodnost po §-u 85 zak. o osebnih davkih ali pa bodo morala plačevati 10odstotno pridobnino sploh. Dokler pa omenjeni zakonski načrt ne postane zakon, plačevati bo treba dosedanje 10odstotno pridobnino le tistim zadrugam, ki zoper določbe svojih pravil raztegujejo svoj obrat tudi na neude. Desetodstotni davek, ki je bil dosedaj običajen, bo torej pri zadrugah (kajih ugotovljeni čisti donos ne presega 20.000 K) postal le nekaj kazenski davek za neizpolnjevanje združenih pravil.

Val. Žun.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Navzlic določbam ces. patenta od 5. julija 1853, št. 130 d. z., je **prilagodljiv tisti del poljskega pota, ki vodi čez gozdno parcelo, če so tla, kjer se vozi, takšna, da ne služijo za gozdno obdelavo.**

Vsled vložene actio confessoria je prvi sodnik razsodil, da ima tožnik služnost vožnje v določeni smeri čez tožencev svet, ki obsega pet parcel: en pašnik, en vinograd, en travnik, en vrt in en gozd 1.), ker je dokazal, da je to pravico v korist svoji vinograjski parceli priposestvoval, in 2.), ker določba § 43. ces. patenta od 5. julija 1853 št. 130 d. z. v tem slučaju ne pride v poštev. V zadnjenavedenem pogledu bodi iz razlogov povedano, da upošteva sodba najprej, da se po § 43. cit. patenta od razglasitve naprej poljske služnosti v gozdovih (pašnikih) ne morejo več priposestvovati, in da se judikatura sedaj strogo drži tega načela zlasti glede služnosti, čeprav se je še nedavno različno in tudi tako razsojalo, da se ta zakon ne nanaša, na p o t a v gozdih, ki torej iz priposestvovanja niso izključena (glej odločbe starejše dobe od 20. decembra 1888 št. 13.754 v »Ger. Ztg.« št. 17 ex 1890, dalje št. 11.937 Gl. U., tudi Krainz III. izdaja § 141, opazka 21 itd.). Ozrši se na novejšo odločbo: Gl. U. št. 3320 N. F., ki je zahtevek vožnje po gozdu zavrnila, ker je to poljska služnost (§ 1 št. 3 cit. ces. pat.), potem št. 714 Nowak N. F., v kateri se je negatorna tožba glede pešpoti skozi gozd zavrnila, ker ni šlo za zemljiško služnost v zmislu § 470 o. d. z., temveč za osebno služnost pešpoti, pristojne celi občini za bližnjico v cerkev, v šolo itd., razmotriva prvi sodnik, da je namen cesarskega patenta gotovo le, č u v a t i gozde, da se ne opustošijo po raznih služnostih, kajti 2. odstavek §-a 43. jasno razlaga, kako se more za naprej (poljska) služnost v gozdih pridobiti. Pa če se je že v odločbi Gl. U. N. F. št. 28 izreklo, da je sodišče pristojno za dovoljenje poti za silo po tistih parcelah, ki so vpisane kot gozd, pa so dejansko kamnolomi, ker se mora upoštevati dejanski položaj, je tudi v pričujočem primeru ravnotako specielno upoštevati po krajnem ogledu dognano dejansko ugotovitev, da je sporna proga starinska poljska pot, na kateri ne raste in ne bo rastlo nikoli nič, ker rabi to pot

toženec skupno s svojimi sosedi za izvažanje vina, grozdja in sena, in ker jo povrh še nadeluje, če mu jo voda izpere. Take poti zakon ne ščiti, ker bi s tem otežkočil obdelovanje vinogradov, ki imajo navadno v bližini koloseke (v zemljiški knjigi označene za gozde). Toženec sam n. pr. vozi po takih gozdnih parcelah svojih sosedov. Če loči odločba št. 714 (Nowak N. F.) tiste služnosti gozdnih pešhuj, ki so v korist cele občine, od tistih, ki služijo le uspešnejšemu obdelovanju kakega gotovega zemljišča (prve se dajo priposestvovati, druge ne), tedaj se nehote pojavi pomislek, da so baš prve služnosti hujše od drugih: tam trume ljudi, ki si iščejo novih stez, tukaj posameznik. Na podlagi teh razmotrivanj je sodnik vdobil prepričanost, da se navedeni ces. patent ne nanaša na tiste dele gozdnih parcel, ki so — kakor tukaj — izražena vožna pota in s tem trajno odtegnjena gozdni kulturi.

Prizivno sodišče je prizivu ugodilo ter tožbeni zahtevek zavrnilo. Zakoni se morajo razlagati po pomenu besedila in po jasnem namenu zakonodajalca (§ 6 o. d. z.). Paragraf 1 št. 3/a ces. patenta od 5. julija 1853 št. 130 d. z. govori o poljskih služnostih, in namen patenta je (glej že uvod), da se gozdi oprostijo takih bremen. Zadošča tedaj, da je svet namenjen gozdnim nasadom, pa je vožnja nedopustna. Iz podatkov razprave se nikakor ne more posneti, da je že od pamtiveka določena za vožnjo in za obdelavo kot gozd izključena tista proga, kjer se vozi sedaj. Kakor stvar stoji, spada preporna proga k parceli, kot gozd označeni, in kot del te parcele je namenjena za gozdne nasade, in če bi morala imeti svojo samostojno parcelno označbo. Sedaj je proga izvožena, toda način rabe se da spremeniti; ostati mora pri tem, da se ta sprememba utegne lahko izvršiti. Po §-u 43. predpisanega priposestovalnega dokaza (priposestvovalna doba pred 5. julijem 1853) nikakor ne more nadomestiti gola ugotovitev, da je proga že sila stara in torej za vožnjo določena, ker iz te okolščine še ne sledi, da so se vršile vožnje zares v celi dobi, ki jo zakon zahteva za dokaz priposestovanja. Tožnik torej pridobitne pravice ni dokazal.

Vrhovno sodišče je reviziji tožnika ugodilo in sodbo prve stopnje zopet uveljavilo (odl. od 20. decembra 1910 Rv VI 430/30). Prvi sodnik je temeljem dokazov pribil, »da vodi v sporni smeri starinska poljska pot, kjer nič ne raste in nič rasti ne more, ker pot rabijo za raznovrstne gospodarske vožnje in jo celo poprav-

ljajo, če jo dež izpere». Potem je zaključil, »da je predmetna proga izražena vožna pot, torej gozdni kulturi odtegnjen svet.« Najprej prizivno sodišče ni smelo tega mnenja spremeniti brez ustne prizivne razprave in brez mogočne ponovitve dokazov. Dalje pa tudi vse soglaša s podatki krajnega ogleda. Zato stoji trdno, da sporna pot, zlasti tudi tisti del čez gozdno parcelo, ni gozd, niti niso tla gozdni kulturi namenjena. Potem pa ces. patent od 5. julija 1813 št. 130 d. z. za ta slučaj ne prihaja v poštev, marveč dotična pot se mora označiti za priposedljivo.

Dr. F. G.

b) Mimo slučaja, ki je naveden v §-u 440 c. pr. r., ne gre v okrajnosodnem postopanju nikoli prisoditi nagrade za pripravljalni spis, niti tistikrat, ako je bil pripravljani spis vložen po ukazu sodišča.

Predmet pravde je bila tožba za plačilo dveh terjatev, proti katerima je toženec v pobotanje ugovarjal dvoje nasprotnih terjatev. Tožnikov zastopnik je po vloženi tožbi pa še pred ustno sporno razpravo vložil »pripravljalni spis, odnosno predlog za poklicanje prič.« Končal je zadevo drug sodnik, ki je vstopil stoprav po prvi razpravi. Ker v sodbi, izdani po drugi razpravi, tožniku za pripravljalni spis ni prisodil nikakih pravnih stroškov, je tožnik vložil rekurz, v katerem je navedel do rekurza neznano, iz spisov nerazvidno trditev, da je prvi razpravni sodnik tožniku sam naročil, naj si najme zastopnika, da vloži pripravljalni spis. To trditev je posvedočil z izjavo odvetniškega kandidata, ki je zastopal tožnika v pravdi.

Rekurzno sodišče je rekurzu ugodilo z izrecnim pristavkom, da se ni ozirati na to, je li spis vložen po ukazu sodnika ali ne, marveč na to, da je iz pravnih spisov razvidno, da je šlo v tem primeru za pravdo v zmislu §-a 245 št. 1 c. pr. r., vsled česar je bil pripravljalni spis potreben.

Vrhovno sodišče je revizijskemu rekurzu toženca ugodilo in v odločbi od dne 3. januarja 1913 opr. št. R VI 370/12-1, izreklo, da so v okrajnosodnem postopanju pripravljalni spisi dopustni edino-le v slučaju, ki je imenovan v tretjem odstavku §-a 440 c. pr. r. Tak primer pa ta spor ni.

Dr. F. G.

c) Če ni stavljen primeren revizijski predlog, revizija ne more imeti uspeha navzlic uveljavljenemu revizijskemu razlogu pomanjkljivosti postopanja.

Vrhovno sodišče je v odločbi od 3. januarja 1913 opr. št. Rv VI 655/12-1 izreklo, da more revizija steči uspeh le v okvirju, ki ga začrtavajo revizijski razlogi in revizijski predlogi (§ 504 c. pr. r.). Revizijski razlog pomanjkljivosti postopanja zato ni mogel biti vpoštevan, ker ni opremljen s primernim revizijskim predlogom, ki bi se moral glasiti tako, da se naj izpodbijana sodba razveljavi (§§ 503 št. 510, 504 in 506 c. pr. r.).

Dr. F. G.

d) Stroški odgovora na revizijo, po zakonu nedopustno (§§ 41 in 50 c. pr. r.)

Prizivno sodišče je razveljavilo prvo sodbo kot nično zaradi nedopustnosti pravdne poti s sklepom. Zoper ta sklep je tožnik zgласil revizijo, toženec pa je podal revizijski odgovor z zaznambo stroškov.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 28. decembra 1912 opr. št. Rv VI 547/12, zavrnilo revizijo in izreklo, da ne prisodi tožencu stroškov revizijskega postopanja.

Zoper sklep prizivnega sodišča je dopusten po §-u 514 in 519 le rekurz, torej nedostaja tukaj zakonito upoštevnega pravnega leka, s katerim bi se morala baviti tretja inštanca. Ker pa je bil odgovor na nedopustno revizijo nepotreben za pravdno brambo, se tožencu niso priznali zanj stroški. (§§ 41 in 50 c. pr. r.)

R—i.

e) Na mezdo izplačan predujem ima značaj od delodajalca anticipirane izpolnitve mezdné pogodbe in ni posojilo.

Gledališki igralec M je imel po pogodbi za čas od oktobra 1911 do 1. aprila 1912 plače z igralskim honorarjem vred 1200 K. Radi zastankov na preživninskih obrokih v znesku 443 K za nezakonskega otroka so bili igralčevi službeni prejemki zarubljeni in preodkazani do eksistenčnega minima. Predno je dobil gledališki rav-

natelj kot tretjedolžnik zadevni izvršilni sklep, je izplačal igralcu X na prošnjo predujem v znesku 800 K. Z ozirom na ta dejstva se je ravnatelj branil zarubljene in preodkazane preživninske obroke plačati in sledila je tožba nezakonskega otroka.

Vse stopnje so tožbeni zahtevek zavrnile. Vrhovno sodišče navaja v svoji odločbi z dne 9. januarja 1913 opr. št. Rv VI 3/13, nastopne razloge:

Pravna kvalifikacija na račun službenih prejemkov danega predujema izhaja že iz naravnega pomena besede »predujem«. S tem je povedano, da je del mezde na bodoči zaslužek vnaprej vplačan. Predujem ima torej značaj od delodajalca anticipirane izpolnitve mezdne pogodbe. Iz tega pa sledi, da je delodajalčeva pogodbeni dolžnost izpolnjena in tako tudi zahtevek protipogodnika ugasnil v toliko, kakor daleč sega predujem in krije zaslužek. Ker je ugotovljeno, da je dobil M za sezono od oktobra 1911 do 1. aprila 1912 predujema 800 K, je predjemu enak del zaslužka plačan in zahtevek na zaslužku za navedeni čas na 400 K zmanjšan.

Predujem kot posojilo smatrati in ga podrežati določilom o posojilni pogodbi, bi nasprotovalo značaju predujema. Po odračunjenem predjemu na mezdi ostali znesek 400 K je torej skupni mezdni zahtevek za zimsko sezono šestih mesecev. Ta svota je eksistenčni minimum, ki ni zadet po izvršbi. Zahtevajočemu upniku nasproti bi seveda toženec ne mogel uveljavljati predujema, ko bi bil dal predujem še le po obvestitvi o rubežni, ker je prizadet z zastavno pravico ves ob času rubežni neizplačani mezdni zaslužek. Tega pa tukaj ni, ker je ugotovljeno, da je bil predujem plačan pred dovoljeno rubežnijo.

R—i.

f) Izrek kasacijskega dvora v zmislu §-a 292 k. pr. r., da je izpodbljani sklep kršil zakon, je zgol deklarativen, ne razveljavlja pa sklepa v materialnem učinku.

V kazenski stvari radi prestopka zoper varnost časti se je zastopal zasebni obtožitelj, odvetnik B, na prvi in drugi stopinji s a m. Obtožena A je bila obsojena na obeh stopinjah. Zadevne

siroške zasebnega obtožitelja je odmerilo potem okrajno sodišče s sklepom na 268 K 50 h in vsključno sodišče je zavrnilo pritožbo obsojenke zoper ta sklep, nakar je zasebni obtožitelj izterjal odmerjene stroške izvršilnim potom.

Na ničnostno pritožbo generalne rokurate je izreklo vrhovno kot kasacijsko sodišče s sodbo z dne 16. novembra 1911 opr. št. Kr VI 164/11-4, da je bil z navedenima sklepoma zakon kršen. (Glej zadevne natančne podatke kazenskega slučaja v »Slov. Pravniku« leta 1912, stran 237.)

Zaradi tega je zahtevala A s tožbo vrnitev plačanih stroškov.

Vse tri stopnje so zavrnille tožbeni zahtevek, v r h o v n o s o d i š č e z odločbo z dne 9. januarja 1913 opr. št. Rv VI 2/13, iz teh r a z l o g o v :

Vrhovno kot kasacijsko sodišče s sodbo z dne 16. novembra 1911 opr. št. Kr VI 164/11-4 ni razveljavilo sklepov, s katerima so bili stroški odmerjeni. Ta sklepa sta še v veljavi in učinkujeta materialno še vedno. Po §-u 292 k. pr. r. nikakor ni opravičljivo pravno naziranje v reviziji, po kateri bi izrek, da je po izdanih sklepih kršen zakon, po sebi oseboval neveljavnost protipostavno izdanih sklepov. Če smatra kasacijski dvor ničnostno pritožbo v varstvo zakona kot opravičeno, mora po §-u 292 k. pr. r. izreči, da so izpodbijani sklep, razprava ali izdana sodba kršili zakon. S tem izraža zakon jasno, da je pomen odločbe v varstvo zakona zgol d e k l a r a t i v n i n da ne sega preko konstatiranega kršenja zakona. Zoper to naziranje ne govori končno določilo §-a 292 kaz. pr. r., po katerem sme kasacijski dvor po svojem prostem preudarku obtoženca oprostiti ali milejši kazenski zakon uporabiti, če je nična sodba obtoženca obsodila, nasprotno dokazuje marveč to določilo, da je kasacijska odločba po §-u 292 k. pr. r. zgol deklarativna, ker bi bilo navedeno izjemno določilo za slučaj krivdoreka v nični sodbi odvečno, ko bi vsebovala odločba že po sebi premembo kot nične spoznane odločbe. Pritrditi je torej izreku prizivnega sodišča, da nima omenjena odločba kasacijskega dvora dejansko tega učinka, kakor bi bil ž njo razveljavljen B.-jev zahtevek na povračilo stroškov zasebne obtožbe. Za tožbo radi obogatitve pa sploh ni podlage.

B. B.

g) Za rešitev predloga na izbris predznamovane zastavne pravice pri sovložku je pristojno knjižno sodišče istega s o v l o ž k a. — Pre-notat ima za slučaj, če se mu ugodno reši predlog na izbris neopravičene predznambe, pravico do povračila stroškov ne samo predloga ter intervencije pri naroku, temveč tudi do povračila stroškov pravnih sredstev. (§§ 43 do 45 zemlj. zak. in § 1305 obč. drž. zak.)

S sklepom okrajnega sodišča v Rudolfovem z dne 5. aprila 1912 se je dovolila na podlagi zadolžnice z dne 17. novembra 1909 na zemljišču S-a. vl. št. 437 k. o. Ždinja vas kot sovložku k glavnemu vložku št. 486 k. o. Želeče (drug sodni okraj) p r e d z n a m b a zastavne pravice za terjatev posojilnice v znesku 40.000 K s prip.

S. je nekaj mesecev na to prišel v konkurz ter je upravnik konkurzne mase vložil pri okr. sodišču v R. predlog za izbris na zemljišču vl. št. 437 k. o. Ždinja vas predznamovane zastavne pravice za terjatev posojilnice za 40.000 K radi n e o p r a v i č b e.

Ta predlog pa je okrožno sodišče v R. s sklepom z dne 6. septembra 1912 zavrnilo z motivacijo, da je za rešitev pristojno sodišče glavnega vložka. (§§ 111 in 112 z. z.)

Rekurzu upravnika je okrožno sodišče v R. s sklepom z dne 27. septembra 1912 R I 145/12-1, ugodilo in prvi inštanci naložilo meritorno rešitev predloga, zavrnilo pa predlog, da se rekurentu prisodijo rekurzni stroški.

Razlogi.

Določila §§-ov 111, 112 z. z. je uporabljati le, če gre z a o b r e - m e n i t e v, p r e n o s a l i u t e s n i t e v že vknjiženih simultanskih zastavnih pravic, ne pa pri izbrisu predznambe radi neopravičbe; ta vpis se utegne nanašati le na posamične sovložke in njih lastnike, kateri so lahko, kakor tudi v le-tem slučaju, različne osebe.

Opravičba ima pravno moč le proti tistemu lastniku, proti kateremu je izposlovana; rok za opravičbo je določiti, oziroma dovoliti od vsakega posameznega zemljiškoknjižnega sodišča (§§ 41, 43 z. z.); za zaznambo opravičbe predznamovane zastavne pravice je tudi vedno naprositi le ono knjižno sodišče, katero je predznambo dovolilo, in ima tudi le to sodišče odločevati, če je predznamba opravičena ali ne (§ z. z.). Iz tega izhaja, da mora to sodišče tudi odrediti v zmislu navedenega paragrafa predpisani narok.

Ker je pa predznambo dovolilo okrajno sodišče v R. kot zemljiškoknjižno sodišče, je bilo rekurzu ugoditi in skleniti, kakor zgoraj navedeno.

Predlogu, naj se rekurentu prisodijo stroški rekurza, ni bilo ugoditi, ker ta predlog v zakonu ni utemeljen (odl. vrh. sodišča z dne 2. junija 1898 št. 7675 Gl. U. in zb. št. 209). Odločbe, katere navaja rekurent (plenis. odločba vrhovnega sodišča z dne 6. maja 1902 št. 12.567 ex 1899 nar. pr. m., odločba z dne 29. decembra 1877 št. 15.629 Gl. U. št. 6823 in z dne 8. marca 1887 št. 2523 Gl. U. 11.482, se tičejo le stroškov, naraslih v postopanju po §-u 43, odnosno 45 z. z., ne veljajo pa za stroške pravnih sredstev.

Revizijskemu rekurzu upravnika radi gorenjega izreka o stroških je vrhovno sodišče z odločbo z dne 26. novembra 1912 opr. št. R VI 342/12-1, ugodilo in sklep rekurznega sodišča, ki ostane v ostalem neizpremenjen, glede izreka o stroških tako izpremenilo, da se odločba glede rekurznihi stroškov pridrži končni rešitvi izbrisnega predloga. Isto velja glede stroškov revizijskega rekurza.

Razlogi.

Kdor meni, da terjatev, ki jo ima, potom opravičbe zanjo izposlovane predznambe lahko napravi za polnomočno, nepogojno in stvarno, nosi tudi nevarnost, če ne opraviči pravočasno te predznambe.

Predlog na izbris je pravno sredstvo, ki je na razpolago onemu, proti kateremu je naperjena predznamba; stroške za izbris mora torej prenotant nositi in sicer ne po pravilih pravdnega reda, pač pa v zmislu materialno-pravnih določb državlanskega zakonika, kajti kdor prekorači zakonite meje, v okviru katerih se sme poslužiti svoje pravice, mora s tem povzročeno škodo povrniti. (§ 1305 o. d. z.)

Tako prekoračenje je brez dvoma tudi neopravičena predznamba, vsled česar mora tisti, ki jo je zaprosil, lastniku s prednambo obremenjenega posestva, ki bi trpel vsled nadaljnega obstoja neopravičene predznambe škodo, vse za izposlovanje prejšnjega stanja, to je čistega knjižnega stanja potrebne stroške — za katere je smatrati tudi v svrhu izposlovanja takojšnje rešitve izbrisnega predloga narasle stroške uspešnega rekurza — povrniti pod pogojem,

da se ob rešitvi izbrisnega predloga v resnici tudi dovoli izbris predznambe.

Rekurzno sodišče je torej v zmoti, če je mnenja, da izbrisnih stroškov, kakor tudi stroškov pravnih sredstev sploh ni prisoditi, temveč le v postopanju po §§-ih 43, oziroma 45 z. z. natekle razpravne stroške.

Ker pa za časa vloženega rekurza o izbrisnem predlogu še ni bil izdan nikak meritorni sklep, in torej tudi ni bilo gotovo, če se bode dovolil izbris predznambe ali ne, je bilo vrhovnemu sodišču samo izreči, da ostane odločba glede rekurznihi stroškov pridržana končni rešitvi izbrisnega predloga, ker bode šele tedaj ugotovljeno, če je bil izbrisni predlog in vsled tega tudi rekurz sploh umesten.

V tem zmislu je bilo torej revizijskemu rekurzu ugoditi ter pri tem z ozirom na dosedanje navedbe glede stroškov revizijskega rekurza izreči enak pridržek.

Dr. Al. Kobal.

h) Solastnina (agrarska skupnost): za negatorno tožbo je opravičen vsak deležnik.

Glasom zemljiške knjige je vknjižena lastninska pravica na zemljišču X, kateremu je pripisana parcela a, po sorazmernih ideelnih deležih za vsakokratne lastnike zemljišč A, B, C, D, E, F s pristavkom, da so ti deleži sestavni del naštetih zemljišč; v posestnem listu teh zemljišč pa je vpisano število deležev in solastninska pravica do njih.

Toženka, koje hiša meji na severni del parcele a, si lasti pravico, imeti na tej parceli apnenico in pot do nje. Lastniki prvih štirih zemljišč tožijo sedaj, da ta pravica do skupnosti ne obstoji.

Toženka je uveljavljala dokaze za obstoj služnosti, ugovarjala pa tudi, da bi bili tožniki opravičeni k tožbi, ker tožijo le štirje od šestih solastnikov, dočim bi morali tožiti vsi solastniki po zmislu Š-ov 828 o. d. z. in 11 c. pr. r.

Dokazi za obstoj služnosti so se toženki ponesrečili in okrajno sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku, navajajoč glede ugovora aktivne legitimacije tožnikov te-le r a z l o g e :

S tem, da brani posamezni deležnik skupno imovino pred posegi drugih, nima namena doseči premembo v skupni stvari (§ 834 o. d. z.), ne stavlja v nevarnost pravic drugih sodeležnikov in ne stori ničesar zoper integriteto skupnosti, nasprotno, ščiti jo. Kot neomejen lastnik svojih deležev sme deležnik v zmislu §-a 354 o. d. z. samostojno izključiti vsakogar od neopravičenih posegov v skupno imovino in s tem v svoje deleže, opravičen je torej se samostojno braniti s tožbo po §-u 523 o. d. z. pred uveljavljenimi služnostni tretjih oseb. Ni treba, da bi drugi sodeležniki ž njim skupno nastopili. To se tudi ne more sklepati iz določb §-ov 833 in sl. o. d. z., ker urejujejo te določbe le medsebojno razmerje, ki se tiče uprave in uživanja skupne imovine. Tožniki so torej ne glede na število oseb ali deležev opravičeni k tožbi, ugovor toženkin ne velja.

Prizivno sodišče je potrdilo.

Razlogi.

Po §-u 829 o. d. z. je vsak solastnik popoln lastnik svojega deleža. Če tretja oseba posega v solastninsko skupnost ali jo ogroža, posega s tem tudi v deleže posameznih solastnikov in jih ogroža. Vsak solastnik je vsled tega gotovo opravičen braniti se proti takemu kršenju svojih lastninskih pravic, ne glede na ostale solastnike. Če bi te pravice ne imel, utegnila bi ostati njegova pravica nezaščitena v slučaju, da se solastniki ne marajo braniti, kar bi nasprotovalo v §-u 336 o. d. z. zajamčenemu varstvu lastnine. Z negatorno tožbo se pa zahteva zgol obramba pred posegi tretjih oseb in izid te tožbe ne more ogrozati nikdar solastninskih pravic ostalih sodeležnikov. V slučaju zmage je zaščita zajamčena s sodnim izrekom, izgubljena pravda pa zgol zaščite ne podeli, s čimur nikdo oškodovan ni, ker nasprotnik itak ne pridobi nikakih pravic na solastnini sami.

Revizija je bila brezuspešna. Vrhovno sodišče navaja v odločbi z dne 28. januarja 1913, opr. št. Rv VI 32/13, te-le razloge:

Nazor prizivnega sodišča ni pravopomoten, pač pa toženkino stališče, da je za obrambno tožbo treba sporazuma vseh deležnikov. Iz §-a 829 o. d. z., katerega ima toženka očitno v mislih, se to pravno mnenje izvajati ne da. To zakonito določilo obsega razmerje deležnikov do skupnosti kot celote, tukaj pa ne gre za skupno upravo

in ne za premembo, učinkujočo na druge deleže, nasprotno za obrambo pred posegi, ki bi utegnili premeniti skupnost. Obremenitev skupnosti s služnostjo, kakor si jo toženka lasti, raztezala bi se tudi na deleže posameznih deležnikov. Zato bi bile s tem prizadete tudi lastninske pravice posameznih deležnikov, katerim se ne more odreči pravica, da se branijo proti posegu. Nič ne de, če se branitev ne omejuje na delež tožečega deležnika, marveč obsega skupnost kot celoto, ker se sicer lastninska pravica posameznega deležnika braniti ne bi mogla in ker omejujejo določila §-ov 828 in 829 o. d. z. deležnike le v toliko, da ne smejo kršiti pravice sodeležnikov. Kršiti pravice sodeležnikov pa ni mogoče s to tožbo, ker negativni uspeh ne vpliva na pravice drugih deležnikov, od uspešne tožbe pa imajo tudi le-ti dobiček.

Neumestno je, opirati se na sosporništvo §-a 11 c. pr. r. To določilo je predpis pravnega reda, ki nima ničesar opraviti s tožno pravico posameznih deležnikov pri posegih v skupnosti. Tožno pravico je preudarjati po določenih materialnega prava.

B. B.

B. Kazensko pravo.

a) Poslančeva imunitetna pravica neha le ob zaključenem, ne pa ob obdolenem zasedanju deželnega zbora.

Deželno kot vzklicno sodišče je razveljavilo v kazenski stvari proti deželnemu poslancu B radi prestopka po §-u 312 k z. oprostilno sodbo (§ 259 št. 3 k. pr. r.) vsled vsklica javnega obtožitelja po zmislu §-a 470 odst. 3 kaz. pr. r. s sklepom in naročilo, da naj se glavna razprava na prvi stopnji ponovi.

Na predlog generalne prokurature je vrhovni kot kassacijski dvor izrekel temeljem §-a 33 k. pr. r. s sodbo z dne 19. junija 1912, opr. št. Kr VI 119/12, da je navedeni sklep kršil zakon v določenih §-a 2, odst. 1, zakona z dne 3. oktobra 1861 št. 98 drž. zak.; razveljavil je navedeni sklep in naročil deželnemu sodišču, da izposluje od deželnega zbora potrebno dovoljenje za poslančevo preganjanje ali pa sodi vnovič o vzklicu javnega obtožitelja, ko ugasne poslančeva imuniteta.

Razlogi.

Okrajno sodišče je počelo preganjati kazensko poslanca B v času, ko je nehala njegova imuniteta radi zaključenega zasedanja deželnega zbora. Bil je oproščen po zmislu §-a 259 št. 3 k. pr. r. od obtožbe po §-u 312 kaz. z. Deželno sodišče je razveljavilo vsled vzklica javnega obtožitelja radi ničnosti po §-u 468 št. 3 (281 št. 9 a) k. pr. r. izpodbijano sodbo po zmislu §-a 470 št. 3 k. pr. r. in naročilo ponovitev glavne razprave na prvi stopnji.

Mejčasno pa je bil deželni zbor zopet sklican in kratko nato odgoden. Obsojeni poslanec je bil torej v času, ko je deželno kot vzklicno sodišče sklepalo o pravnem leku, vloženem njemu v kvar, imun, ker neha zasedanje šele ob zaključenem in ne ob odgodenem deželnem zboru. Imunitetna pravica je veljala in deželno sodišče ni smelo izdati navedenega sklepa brez dovoljenja zadevnega zbora.

R—i.

b) Govor pred slučajno zbranim občinstvom ni ob sebi kaznjiv po zbornem pravu zakona z dne 15. novembra 1867 št. 135 drž. zak.

Okrajno sodišče je obsodilo Miho D. radi prestopkov po §-u 2, 3, 19 zakona z dne 15. novembra 1867 št. 135 drž. zak., ker je sklical obče pristopni zbor brez omejitve na povabljene goste pod milim nebom, ne da bi to preje naznanil oblastvu in za dovoljenje prosil. Obtoženi je marveč ljudi, ki so prišli iz cerkve po končani službi božji in se zbrali, da poslušajo županov oklic, pozval in pregovoril, da naj še dalje skupaj ostanejo. Nato je imel hujskajoč govor, radi katerega je bil tudi kaznovan po členu V., zakona z dne 17. decembra 1862 št. 8 drž. zak. iz leta 1863.

Ta krivdorek je deželno kot vsklicno sodišče v celem obsegu potrdilo.

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je na ničnostno pritožbo generalne prokurature (§ 33 k. pr. r.) z odločbo z dne 9. julija 1912 opr. št. Kr V 674/12, izreklo, da je po navedenih razsodbah kršen zakon glede prestopkov po §-u 2, 3, 19, zakona z dne 15. novembra 1867 št. 135 drž. zak., ter razsodbi v tem oziru razveljavilo.

Razlogi.

Razsodbi okrajnega in vsklicnega sodišča ste pravopomotni.

Besedilo zakona: »Kdor hoče sklicati ljudski shod ali sploh obče pristopni zbor,« dokazuje, da zakonodajalec ni imel v mislih

zgol slučajno nastalega shoda, ampak shod v ožjem pomenu besede, sklican v namen, da se razmotrivajo in rešujejo vprašanja, ki se tičejo vseh zborovalcev. Obtoženi pa takega shoda ni sklical glasom gorenjih sodnih ugotovitev.

Ker nedostaje zakonitih znakov navedenih prestopkov, je ničnostna pritožba opravičena, bilo jej je ugoditi ter v zmislu §-ov 292 in 479 k. p. r. odločiti kakor zgorej navedeno.

T. B.

c) Za dejanja, kaznjiva v zmislu §-a 269 b k. z. so sodišča absolutno nepristojna.

Glasom orožniške ovadbe in zadevnih kaz. spisov je 10letni A metal kamenje v dečka B in ga težko poškodoval na desnem očesu.

O k r a j n o s o d i š č e je obtoženca oprostilo v zmislu §-a 259 št. 3 k. p. r., od obtožbe prestopka §-ov 269 a, 152, 155 b in 156 a k. z., ker sodnik ni bil prepričan, da je obtoženec ravnal v hudobnem namenu.

Na vsklic javnega obtožitelja je vsklicno sodišče razveljavilo prvo sodbo, okrivilo obtoženca prestopka po §-ih 335, 269 b k. z. ter izreklo, da naj se obtoženi prepusti po §-u 273 k. z. pokorjenju in naredbi varnostne oblasti; poleg tega ga je obsodilo, da plača poškodovancu odškodnino v znesku 43 K.

V r h o v n o k o t k a s a c i j s k o s o d i š č e je izreklo z odločbo z dne 6. avgusta 1912, opr. št. Kr II 315/12-4, da krši sodba vsklicnega sodišča zakon (§ 33 k. pr. r.). Ta sodba se vzdržuje v toliko, v kolikor se zavrača vsklic javnega obtožitelja, ki zahteva obsodbo obtoženčeveo radi prestopka §-a 269 a k. z., razveljavlja se pa, ker izreka, da je obtoženec kriv prestopka po §-u 269 b k. z., in ga obsoja po §-u 366 k. pr. r. v plačilo odškodnine B-ju v znesku 43 kron. Končno se naroči, da se odstopijo spisi varnostni oblasti po §-u 273 k. pr. r. iz t e h r a z l o g o v :

Če je bilo vsklicno sodišče mnenja, da je obtoženčeveo dejanje kaznjivo po §-u 269 b (335) k. z., moralo bi prepustiti tudi izrek o krivdi varnostni oblasti, tudi bi ne smelo odločevati o zasebno-pravnih zahtevah.

Zato je bilo ugoditi ničnostni pritožbi generalne prokurature v varstvo zakona.

R—i.

XXVI. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

I. Dne 12. t. m. zvečer se je vršila letošnja glavna skupščina društva »Pravnika«. Otvoril jo je predsednik gosp. dr. M a j a r o n ob pol 9. in najprvo pozdravil navzočne društvenike ter poročevalca »Slov. Naroda« in »Laibacher Zeitung«, potem pa pojasnil, zakaj je bilo treba glavno skupščino, določeno v zmislu pravil že na 27. jan., preložiti na današnji dan. V svojem nadaljnjem govoru je poudarjal, da je društvo »Pravnik« nastopilo letos svoje j u b i l e j s k o leto ter da bode častna naloga prihodnjega odbora, poskrbeti za proslavo 25letnice, primerno pomenu društva in njegovemu delu tekom zadnjega četrtsotletja. Spominjal se je nadalje smrti gosp. okr. glavarja v pokoju Štefana Lapajneteta, ki si je kakor triletni knjižničar in enoletni blagajnik društva, kakor sotrudnik »Slov. Pravnika« vzlasti na polju upravne prakse in kakor urednik VII. zvezka društvene zbirke zakonov stekel za društvo obilo častnih zaslug. Na povabilo predsednika so se vsi navzočni v znak sožalja in zahvalnega spomina dvignili s sedežev.

Potem je gosp. predsednik dal besedo gosp. sodnemu svetniku R e g a l l y j u, ki je prišel iz Radovljice nalašč za to, da pojasni, kako je s slovensko izdajo obč. drž. zakonika.

Gospod sodni svetnik R e g a l l y obširno razloži razmere, ki so ga lansko leto ovirale, da nikakor ni mogel še cele izdaje prirediti za tisek. Prvotno besedilo zakonika je že dodelano s povsem enotno terminologijo, ena tretjina izdaje je tudi sicer popolnoma dogotovljena in društvenemu odboru izročena, glede ostalega pa je treba še popolnitve z nekaterimi novelami in vrhovnosodnimi odločbami; to se zgodi, če bodo razmere količkaj dopuščale, v kratkem, tako da pojde vse gradivo tekom leta v tisek.

Po teh pojasnilih naglaša gosp. predsednik dr. M a j a r o n, da o vestnem prizadevanju gosp. urednika pač nihče ne dvomi in da odbor le vsled vednega povpraševanja mora gledati na pospešitev izdaje. Nadalje nasvetuje, naj bi gosp. urednik izročil že dodelano glavno besedilo zakonika odboru, ki bi je lahko končno pregledal med tem, ko bi se ostali rokopis dovrševal. Gospod sodni svetnik R e g a l l y se s tem nasvetom strinja in odgovori še na vprašanje

gosp. odvetnika drja. Lovrenčiča, kako se bode pri redakciji vpoštevala eventualna reforma zakonika. Potem izjavi skupščina soglasno, da se poročilo gosp. urednika vzame na znanje. Gospod predsednik doda še med odobravanjem željo, naj bi bilo zdravje gospodu uredniku milo, da zamore čim preje dovršiti prepotrebno delo.

II. Društveni tajnik gosp. dr. J. Oblak je prečital naslednje poročilo:

Slavna glavna skupščina!

Lanska glavna skupščina je izvolila dne 29. januarja 1912 odbor, ki se je v svoji prvi seji dne 7. februarja 1912 konstituiral naslednje: načelnik gosp. dr. Majaron, namestnik g. sodni svetnik dr. Papež, tajnik g. dr. Oblak, blagajnik g. okrajni glavar v p. Lapajne, knjižničar g. okrajni sodnik dr. Mohorič. V nadzorstvo društvenega lista so bili imenovani gg.: Lapajne, dr. Mohorič in dr. Papež.

Med letom je umrl blagajnik g. Lapajne in je prevzel vsled prošnje odbora večletni bivši blagajnik g. dr. Švigelj blagajništvo, da dokonča račune in sestavi blagajniško poročilo za leto 1912.

Gospod dr. Švigelj je bil že l. 1911 tako požrtvovalen, da je blagajništvo, katero je odložil, zopet med letom prevzel, kar se mora tudi v tajniškem poročilu s hvaležnostjo poudarjati.

Kar se tiče statistike, je poročati, da je tekom lanskega leta društvu pristopilo 7 novih članov, odpadlo pa vsled smrti 7, tako da je ostalo natančno isto število članov, kakor lansko leto: 201 redni član in 1 častni član.

Umrli so dolgoletni člani gg. višjesodni svetnik Blaž Dolinšek v Novem mestu, dr. Janez Mencinger, odvetnik v Krškem, dr. Alojz Brenčič, odvetnik v Celju, Štefan Lapajne, okr. glavar v p. v Ljubljani in dr. Janko Vilfan, odvetnik v Radovljici.

Vseh teh se je društveno glasilo bolj ali manj obširno spominjalo.

Spominjalo se je pa tudi smrti nekaterih nečlanov, ki so ostali v tesnih stikih z našim društvom, ali pa imeli zaslug na polju domačega pravnega slovstva, odnosno terminologije; to so bili vladni svetnik Anton Globočnik pl. So-rodolski, dvorni svetnik Fran Tomšič, prof. dr. K. Štrekelj in Peter pl. Radics.

Odbor je imel tekom leta 4 seje, katere je večinoma izpolnilo obravnavanje in sklepanje glede dr. Volčičeve zapuščine. Pok. dr. Volčič je namreč volil v svoji oporoki svojo pravno knjižnico društvu „Pravnik“. Po vsestranskem posvetovanju je prišel odbor do sklepa, da se društvo „Pravnik“ z ozirom na zapletene razmere odpove volilu ter izbere iz knjižnice le tiste knjige, ki so „Pravnikova“ last — znano je še iz lanskega poročila, kako požrtvovalno se je trudil dr. Volčič, da spravi od „Pravnika“ založene knjige v denar — in pa nekaj starejših knjig, ki imajo radi redkosti večjo vrednost. Pokojni glavar Lapajne je prevzel posel, da uredi glede knjižnice v Novem mestu vse potrebno, a ga je prehitela smrt.

Konečna ureditev te zadeve z dr. Volčičevo knjižnico bo naloga prihodnjega odbora.

Ravnotako kakor knjižnica je bil glavni predmet lanskih odborovih posvetovanj postavitev nagrobnega spomenika dr. E. Volčiču, ki se je sklenila na lanski glavni skupščini. „Slovenski Pravniki“ je na to v svoji 2. številki objavil prošnjo za prispevke k nagrobnemu spomeniku. Ta prošnja je imela uspeh, da se je tekom leta nabralo denarja okoli 800 K. Spomenika pa ni bilo moči postaviti že lani na pokopališču v Novem mestu, ker je bilo treba dogovorov, ki se pa niso mogli pravočasno dognati. Ena prvih nalog bodočega odbora bo pač ta, da spomladi da izdelati in postaviti primeren spomenik.

Poleg tega se je odbor v svojih sejah baval tudi s pospešitvijo slovenske izdaje obč. drž. zakonika.

Glavno svojo nalogo pa je društvo „Pravniki“ izpolnilo s tem, da je izdajalo „Slov. Pravnika“ XXIII. letnik.

Urednišтво lista se je bolje organiziralo. Glavni urednik g. dr. Majaron, ki je 15 let opravljal sam vse uredniške posle, želel je naposled razbremenjenja. Pristopila sta torej v uredništvo za stalna sotrudnika in sourednika gg. okr. sodnik dr. vitez Grasselli in deželnosodni svetnik Bežek. Vsakdo mora priznati, da se to ni zgodilo v škodo lista, ker ima lanski letnik osobito glede prijavljenih praktičnih slučajev in raznih vesti bogato, zanimivo vsebino. Želeli je le, da se tudi vobče razširi krog sotrudnikov in tako še bolj povzdigne nivo našega glasila v dokaz našega stalnega napredovanja. „Slov. Pravniki“, ki se tiska v 500 izvodih, se mnogo in rad čita, in število njegovih naročnikov vedno narašča.

Konečno je še poročati, da je odbor čestital vseletnim društvenikom dru. I. Šusteršiču na imenovanju za deželnega glavarja kranjskega, dru. I. Tavčarju na izvolitvi za župana deželnega stolnega mesta in dvor. svetniku dru. J. Babniku na odlikovanju z vitežkim križcem Leopoldovega reda, ter da se je po svojem predsedniku udeležil proslave 25letnice društva zdravnikov na Kranjskem.

Prosim, da se to poročilo vzame blagohotno na znanje.

Gospod predsednik dr. Majaron je povabil skupščino, naj se v spomin umrlim članom in prijateljem društva dvigne s sedežev, kar se je zgodilo. Nadalje se je zahvaljeval sourednikoma »Slovenskega Pravnika«, gg. sodnemu svetniku Bežeku in okrajnemu sodniku dr. vit. Grasselliju. Tajnikovo poročilo je bilo potem odobreno.

III. Društveni blagajnik gosp. dr. A. Švigelj je predložil nastopni

r a č u n

o blagajniški upravi društva „Pravnika“ v Ljubljani za dobo od 30. januarja 1912 do 31. decembra 1912.

A. Denarni promet.

Dohodki.

1. prebitek iz upravne dobe 1911	2094 K 48 h
2. obresti iz hranilne knjižice „Kmetske posojilnice ljubljanske okoličice“ št. 15.953 vsled realizacije te knjižice	— „ 83 „
Odnos .	2095 K 31 h

	Prenos	2095 K 31 h
3. obresti knjižice „Ljubljanske kreditne banke“ št. 2563	13 „ 45 „	
4. obresti knjižice „Splošnega kreditnega društva“ št. 295 do 31. decembra 1912	100 „ 75 „	
5. plačane članarine in naročnine z zaostanki vred	3033 „ — „	
6. kupnina za šest zvezkov „Drž. osnovnih zakonov“	29 „ 58 „	
7. kupnina za pet zvezkov Milčinskega razprave „o delovanju mladinskega sodnika“	1 „ 35 „	
8. za dva zvezka prodanega „Izvršilnega reda“	10 „ 50 „	
9. obresti poštne hranilnice	4 „ 24 „	
10. prehajalni dohodki (dr. Volčič)	— „ 34 „	
to da skupaj	5288 K 52 h	

Izdatki:

1. račun „Narodne tiskarne“	1016 K 40 h
2. uredniški in sotrudniški honorarji	1798 „ 10 „
3. provizijske in manipulacijske pristojbine c. kr. poštno-hranilnič- nega urada	10 „ 85 „
4. knjige in izdatki za knjižnico	9 „ — „
5. časniki (so že lani izkazani)	— „ — „
6. vrnjena naročnina	20 „ — „
7. predujem za VII. zvezek zbirke zakonov † Lapajnetu	200 „ — „
8. upravni stroški odborovi za opomine i. t. d., parte in venec	139 „ 77 „
to da skupaj	3194 K 12 h
Ako se dohodki	5288 „ 52 „
primerjajo z izdatki	3194 „ 12 „
se pokaže računski prebitek	2094 K 40 h

B Društveno premoženje:

1. prebitek iz leta 1912	2094 K 40 h
naložen na tekočem računu „Splošnega kreditnega društva“ št. 295 (žiro-konto) in c. kr. poštne hranilnične pod št. 63.715 čekovnega prometa	
2. zaostanki na članarinah in naročninah do vsietega leta 1911	945 „ — „
in leto 1912	2744 „ — „
3. terjatev proti prevajalcem zakonov	1400 „ — „
4. štiri knjižnične omare	483 „ — „
to da skupaj	7666 K 40 h

NB! Lani izkazani predujem dru. Volčiču se je odpisal.

C. Pasiva:

1. terjatev mestne občine ljubljanske	2700 K — h
2. račun L. Schwentnerja za knjige	75 „ 10 „
3. knjigarni Manz za G. U. W.	31 „ 50 „
4. račun „Narodne tiskarne“ za tisk „Slovenskega Pravnika“	974 „ 40 „
to da skupaj	3781 K — h

D. Izvršilni red:

(oziroma posebna ustanova za izdajo zakonov v slovenskem prevodu.)

Aktiva:

Zaloga „Izvršilnega reda“:

a) pri knjigarih 185 vezanih izvodov po 5 K 25 h . . .	971 K 25 h
b) pri Iv. Bonaču 248 nevezanih izvodov po 4 K . . .	992 „ — „
zaostanki kupnin za „Izvršilni red“	55 „ — „
preostanek kupnin „Izvršilnega reda“	282 „ 48 „
to da skupaj	2290 K 73 h

Pasiv ni.**E. Občni državljanski zakonik**

izkazuje le pasiva v znesku 200 K — h
kot terjatev „Pravnika“ proti prevajalcu.

F. Sklad za dr. Volčičev spomenik

izkazuje 796 K 40 h
ki so naložene na tekočem računu „Splošnega kreditnega društva“ št. 296 z
zneskom 796 K, 40 h je pa v blagajni „Pravnika“.

To poročilu, katero je gosp. blagajnik še posebe obrazložil, se
je vzelo odobruje na znanje.

IV. Poročilo gosp. knjižničarja, gosp. dr. F. Mohoriča

Slavna glavna skupščina!

O društveni knjižnici se da na kratko poročati, da se je lansko leto polnila, kakor prejšnja leta s strokovnimi listi, katere prejema največ v zameno uredništvo „Slov. Pravnika“. Nabavilo se je pa tudi nekaj knjig, katerih so želeli nekateri člani, osobito kot pripomoček za sotrudištvo pri „Slov. Pravniku“. Kako je s pravniškimi knjigami, ki jih je društvu volil blagopokojni dr. Volčič, o tem je že poročal g. tajnik. Lepo darilo je društvena knjižnica sprejela od gospoda magistratnega svetnika in ravnatelja Ivana Šešeka, ki je povodom svojega vpokojenja izročil društvu vse mnogobrojne snopiče velikega dela „Mayerhofer's Handbuch für den polit. Verwaltungsdienst“ prav dobro ohranjene. Odbor mu je za to izrekel toplo zahvalo. Društvena knjižnica je nastanjena v justični palači, deloma pa pri uredništvu „Slov. Pravnika“. Kakor vse kaže, bo treba za naraščajočo knjižnico dobiti obsežnejše shrambe.

Prosim, da se to poročilo vzame na znanje.

Se sprejme na znanje.

V. V imenu preglednikov računov je gosp. višjesodni svetnik F. Višnikar poročal, da soglašajo blagajnikovi računi s knjigami in drugimi dokazili, ter predlagal, da naj se podeli absolutorij gospodu blagajniku in celemu odboru. Sprejeto.

VI. K volitvam se je oglasil gosp. višjesodni svetnik F. Višnikar in predlagal, da naj se predvsem izvoli »per acclamationem« dose-danji predsednik gosp. dr. Majaron. To se soglasno in z odo-bravanjem zgodi in gosp. dr. Majaron se zahvali na izvolitvi. Isto-tako se izvolijo vzklikoma v odbor naslednji gg. in sicer za Ljub-ljano: deželni sodni svetnik Božidar Bežek (nanovo), okrajni sodnik dr. Mirko vit. Grasselli (nanovo), odvetniški kandidat dr. Josip Lavrenčič, okrajni sodnik dr. Fr. Mohorič, dež. sod. svetnik dr. O. Papež, deželni tajnik I. Škarja in odvetnik dr. A. Švigelj, — za vnanje odbornike: minist. svetnik dr. J. Babnik na Dunaju, odvetnik dr. J. Hrašovec v Celju in odvetnik dr. I. Zuccon v Pulju; za preglednike računov gg.: emer. odvetnik dr. Fr. Munda in višjesodni svetnik Fr. Višnikar.

VII. Pri točki »posamezni nasveti« je želel gosp. dr. Fetti-ch-Frankheim, naj bi se ob izdaji obč. drž. zakonika priredila tudi mala ročna izdaja, kar se je vzelo na znanje.

Konečno je izrekel gosp. predsednik zahvalo za obilno udeležbo in zanimanje ter ob 11. uri zaključil zborovanje.

Književna poročila.

Dr. Arthur Skedl: Zur Zivilprozessreform. Manz 1912, str. 77.

Začetkom nakazanega dela sloviti učitelj civilnega procesa priznava, da je avstrijski civilnopravdni red naše najboljše legislatorno delo, na koncu pa iz-javlja pisatelj, da vidi raje, da se na tem delu ničesar ne izpreminja, ako naj ne bo preosnova velikopotezna. Po načelu, da je boljše sovražnik dobremu, pre-iskuje Skedl reformne zahteve, katere so se pojavile.

Popolni priziv odklanja z vso odločnostjo. Samo ena instanca naj bo za zbiranje pravnega gradiva, in ta instanca je naravno prvo sodišče, in to še posebno, ko imajo avstrijska sodišča v našem odvetništvu tako izborna pripomoč, ki jamči za izčrpno razpravljanje že v prvi inštanci. Nasprotno, pisatelj želi za slučaj, da se povzroči kaka delna preosnova, da naj se določbe civilnopravnega reda čisto določno v tem zmislu prenarede, da ne bo prav nobenega dvoma o postulatenu enkratne ustanovitve dejanskega gradiva; osobito še zahteva navedbo prizivnih razlogov po številkah.

Namero načrta zakona za razbremenitev sodišč potom preosnove pi-sarniškega poslovanja in potom razdelitve opravil med sodiščem in pisarno pisatelj odobrava, vendar ne pričakuje od teh sprememb uresničbe stavljenega cilja. Za pravo sredstvo, kako odpomoči preobloženju z delom, smatra

avedbo posamič-sodnikov v vseh prvih inštancah; to zahtevo je stavil pisatelj že l. 1892., vendar si ne upa za danes priporočati je, pač pa stavi vrsto nasvetov, ki se snujejo iz istih namer. Kompetenčna višina za poslovanje okrajnih sodišč naj bi se zvišala od 1000 na 2000 K, menične zadeve naj bi se takisto odkazale okrajnim sodiščem, odnosno, da bi skok iz sedajšnje navade ne bil prehud, naj bi se izdaja menični plačilnih nalogov in pa nalogov, da se dá varnost za menično terjatev, poverila okrajnim sodiščem, to pa na ta način, da bi morali razpravljati in odločati o ugovorih sodni dvori. Opominjevalno postopanje naj se razširi na vsakojake zahteve, ki gredo za plačilom gotove denarne svote ali za dajatvijo gotove množine drugih nadomestljivih (fungibilnih) reči ali vrednostnih papirjev. Posledica temu naj bo, da se določi tudi za te zadeve prisilno zastopništvo po odvetnikih, ako sporni predmet po svoji vrednosti presega kompetenčno vsoto okrajnih sodišč. To bi tudi blagodejno vplivalo na razmerje med številom mestnih in podeželnih odvetniških pisaren. Pisatelj se izreka za tročlanske prizivne senate pri višjih deželnih sodiščih, bil bi celo za isto uredbo na vrhovnem sodišču, ako bi ga jezikovne razmere ne silile vstrajati pri zahtevi, da ostane na vrhovnem sodišču pri sedANJI sestavi senatov.

Skedl je nasprotnik utesnitve revizije z vidika višine prepirne vsote, kakor tudi določitve meje za revizijo v zmislu vladne predloge, osobito ker misli, da bi z opustitvijo revizijske pravice vsaka kontrola glede enotnosti pravosodja okrajnih sodišč odpala. Ako se hoče kaj spremeniti, onda naj se kar celo postopanje glede pravnih lekov korenito preosnuje. Nič nima proti temu, da se utesni pripravljajlno postopanje za računske in premoženjske pogodilne procese; saj se tudi danes drugje to postopanje ne uporablja. Potrebo preosnove kontumačnega postopanja priznava tako glede nujne razbremenitve sodišč kakor tudi glede materijalnopravnih ozirov; z nasveti načrta se Skedl strinja — razun glede predlagane nove oblike §-a 398. c. pr. r., ki določa nasledke zaradi nepravočasne vložitve odgovora na tožbo. Izvajanja o tem vprašanju so v knjižici najboljširnejša. Skedl se izraža, da je ta zakonska določba čisto ponesrečena, kajti ona postavlja načelo, da je poiskati materijalno resnico, — na glavo, povrhu pa še brani tožencu pravico, da sme zahtevati vsikdar — sodnikov izrek. Vladna predloga hoče sicer odpraviti navidez razpravo po §-u 398. c. pr. r. in misli dopustiti, da sme tožnik po brezuspešnem preteku roka za odgovor na tožbo zahtevati pismenega izdatka razsodbe. Skedl smatra to za nezadostno; po njegovih mislih naj bi se v slučaju zamude glede vložitve odgovora na tožbo odredil narok za odgovor na tožbo, h kateremu bi tožnik smel, ne pa moral priti. Pride li tožnik, toženec pa izostane, izda se na tožnika predlog razsodba in sicer na podlagi ugovorov, katere je toženec pri prvem naroku uveljavljal in pa tistih, ki jih mora sodišče uradoma upoštevati. Ako tožnik ne pride, pač pa toženec, onda ne nastopi počivanje postopanja, ampak toženec sme po zaključku naroka s posebnim pravdnim spisom predlagati, da se izda razsodba, vendar le na podlagi dejanskih navedeb tožbe. Da se ne vgnezdijo kako zavlačevanje cele zadeve, naj bi se določilo, da mora sodnik tekom 8 dni tak predlog rešiti; tudi naj bi zadeli vsi stroški, ki nastanejo vsled takega naroka o nevroženem odgovoru na tožbo, vedno in brez ozira na izid pravde toženca

To so le nekateri izmed razmotrivanjih predlogov; o vsakem označi pisatelj svoje misli in obdeluje nasprotne predloge pregnantno, pa v jasni in mični obliki. Množica njegovih predlogov in teža njih utemeljevanja, ki se pri diskusiji o končni preosnovi pač ne bo smela prezreti, legitimuje pač pisatelja h končnim opazkam: Ako naj se že ustvari cela novela za pravdno postopanje, potrebuje tako delo vsekakor globokosežnega sodelovanja praktikov in teoretikov, predvsem pa tudi, da se pritegne autor civilnopravnega reda. Dotlej, da se ta zahteva ne uresniči, naj se peča načrt zakona na razbremenitev sodišč le s stvarmi, ki se ne tičejo materialnopravne strani civilnopravnega reda. Dr. M. D.

Dr. Edm. Bernatzik, *„Die Ausgestaltung des Nationalgefühls im 19. Jahrhundert. — Rechtsstaat und Kulturstaat. — Zwei Vorträge, gehalten in der Vereinigung für staatswissenschaftliche Fortbildung in Cöln im April 1912. Hannover 1912. Hotwing'sche Verlagsbuchhandlung.*

Narodnostno vprašanje, ki nudi upravnemu juristu v Avstriji toliko težkih in zanimivih neobdelanih znanstvenih problemov, je zavzemalo do novejšega časa v naši upravni in državnopravni književnosti čudovito skromno mesto. Cela desetletja je bil Ludovik Gumplowicz edini zastopnik svoje vede, ki se je že leta 1879. v svojem še vedno aktualnem delu *„Das Recht der Nationalitäten und Sprachen in Österreich-Ungarn“* „ex professo“ in pozneje v skoro vseh svojih mnogobrojnih spisih bavil z narodnostnim vprašanjem. Šele v zadnjih letih, ko stopa nacionalna ideja z vedno večjo silo na plan ter počasi sicer, a stopnjevito vstvarja čisto nove upravne oblike — kažemo le na razvoj na Moravskem v polpreteklem času — se je začelo „narodnostno pravo“ intenzivneje tudi znanstveno gojiti. Med znanstvenike, ki delujejo na tem polju moramo, sicer ne glede razsežne produktivnosti, pač pa z ozirom na izredno zmožnost os're analize in bistri pregled pojavov praktičnega političnega življenja v prvi vrsti imenovati dunajskega profesorja Bernatzika.

V navedeni brošuri je priobčeno sicer le razmeroma kratko predavanje na 38 straneh, a nihče ga ne bo mogel prezreti, kdor se zanima za tako pereče narodnostno vprašanje.

V lapidarnih, uprav klasičnih potezah predstavlja Bernatzik v prvem delu (str. 7 do 19) razvoj narodnostne ideje, povdarjajoč zlasti vpliv katoliške cerkve na ta razvitek. Čeprav se sicer v tej točki ne moremo strinjati s stališčem znano sarkastičnega avtorja, ki se v prvem delu mestoma ravno tako ni mogel povspeti na stališče nestranskega znanstvenika, kakor v drugem delu ne zna prikriti svojega političnega strankarstva, moramo vendar opozarjati, da se dotika mnogo zanimivih, doslej malo ali nič uvaževanih razvojnih činiteljev. Kažemo zlasti na duhovite opazke o vlogi latinščine na str. 9 in 10.

V drugem delu razpravlja pisatelj o razmerju narodnostnega problema napram raznim državnim in ustavnim oblikam: zvezni državi in uniji ter absolutizmu in parlamentarizmu, kažoč vedno na vzgled iz preteklosti in sedanjosti. Zanimivo je zlasti, kar pravi o uplivu uvedbe parlamentarizma na narodnostni razvoj. Tozadevna prognoza o Turčiji na str. 24 se je pač v malo mesecih uresničila! Pomembne so tudi opombe o razvitku narodnostnih zahtev: najprvo zahteva rabe jezika in le-tega zmožnih uradnikov, pozneje zahteva nameščanja uradnikov dotične narodnosti. — Slednjič razpravlja avtor o avtonomiji s po-

sebnim ozirom na avstrijske razmere. To je pač najaktualnejši in najzanimivejši del brošure!

Drugi sestavek brošure „Rechtsstaat und Kulturstaat“ razpravlja v sicer ozkem, a vrlo interesantnem okviru o nalogah, ki si jih stavlja v sedanjosti moderna kulturna država. Malo delce je vredno, da se ga prouči. P.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1913.

— (Kronika društva „Pravnika“.) Novoizvoljeni odbor je imel dne 14. t. m. svojo prvo sejo, v kateri se je najpreje konstituiral tako-le: dr. Danilo Majaron načelnik, dr. Oton Papež načelnika namestnik, dr. Mirko vitez Grasselli tajnik, dr. Josip Lavrenčič blagajnik, Božidar Bežek knjižničar. — Nadzorstvo društvenega glasila: dr. Oton Papež, dr. Fran Mohorič in Ivan Škarja. — Članarina znaša po pravilih in sicer za vse ljubljanske člane brez razlike letno 16 kron, za vnanje člane 10 kron. Naročnina na društveno glasilo velja 10 kron, za pravne praktikante in avskultante 6 K na leto. Zastonj se društveno glasilo načeloma nikomur ne pošilja. Društveni člani dobijo „izkaznice“ ter se vpisejo v posebno knjigo društvenikov, katero vodi tajnik. Na sedežu zbornih sodišč slovensko-hrvaškega ozemlja ustanove se poverjeništa, katerih naloga bodi pred vsem propaganda za društveno glasilo in strokovno-družabna organizacija društvenikov. — Blagajniku se naroči, da pobere pred vsem društvenino in naročnino za leto 1912, ki se vsled smrti prejšnjega blagajnika dr. Štefana Lapajnetja dosedaj ni pobrala. Za leto 1913 naj se društvenina eventuelno tudi naročnina v Ljubljani pobira v pol ali tudi četrletnih obrokih. — Knjižničarju se naroči, da do prihodnje seje pripravi nasvete zastran društvene knjižnice. — Z ozirom na dopis društva slovenskih inženjerjev se sklene, da se odbor po svojem načelniku, načelnika namestniku in odborniku dr. Franu Mohoriču udeleži zborovanja dne 16. t. m., katerega sklicuje navedeno društvo v „Mestnem domu“ v zadevi ustanovitve realne gimnazije v Ljubljani. — Razne vesti društvenega glasila dobijo novo stalno rubriko: novi društveni člani; imena sedanjih članov se prilično priobčijo na platnicah „Pravnikovih“. — Evidenco glede oseb in korporacij, ki dobivajo društveno glasilo (društveniki, naročniki, uradi, strokovna društva in glasila) vodi knjižničar; reklamacije naj se naslavljaajo nanj, ali pa na odbor oz. uredništvo in upravništvo lista. — O dopisu prof. dr. Ilešiča, ki se tiče vprašanja, v katerem obsegu naj se uvede slovenščina kot učni jezik na srednjih šolah, se je razvila daljša debata in so se storili tozadevni sklepi.

— (Osebnosti.) Podeljen je predsedniku deželnega sodišča v Gradcu dr. Maksu pl. Ivichichu viteški križec Leopoldovega reda. Imenovani so: za višjega dež. sodnega svetnika deželnosodni svetnik dr. Ivan Presker v Ljubljani na mestu; za avskultanta v okrožju višjega

deželnega sodišča v Trstu: pravna praktikanta dr. Friderik Vrančič v Ljubljani in Alojzij Debeljak v Novem mestu; za strokovne sodnike lajike iz trgovskega stanu: trgovec Karol Barborič, poslovođa Urban Horvat in trgovca Jurij Picek in France Seidl, vsi v Novem mestu za Novo mesto; za rudarskega svetnika višji rudarski komisar in strokovni sodnik lajik izmed rudarskih izvedencev Vincenc Strgar v Ljubljani. Premeščen je: sodnik dr. Pavel Skabrné iz Litije v Ljubljano. Podeljeni ste sodnikoma v okrožju višjega deželnega sodišča v Gradcu mesti: dr. Franu Kotniku v Litiji, Alojziju Nendl v Ljubljani. — Vpisani so v odvetuiški seznam: dr. Ivan Lovrenčič v Ljubljani, dr. Franc Gaberšček v Gorici, dr. Josip Frfolja v Trstu, dr. Ivan Terstenjak v Gradcu, dr. Anton Quarantotto v Tržiču (Goriško). Umrli je: deželnosodni svetnik in sodni predstojnik v p. Alojzij Kessler v Vel. Laščah.

— (Dr. Julij Rorauer.) Neizprosna smrt je ugrabila dne 4. decembra p. l. zagrebškemu vseučilišču njegovega duhovitega učitelja nacionalne ekonomije — dr. Rorauerja; umrl je bolehač dalj časa na živcih na Dunaju v sanatoriju Loew ter bil z vsemi akademičnimi častmi dne 8. decembra izročen hrvatski zemlji.

Rorauer se je rodil 1859. leta v Senju ter dovršil pravne študije l. 1888. na zagrebškem vseučilišču; v prakso je vstopil pri kr. zemaljski vladi, leta 1905. pa se je habilitiral na univerzi za docenta iz narodnega gospodarstva in postal že leta 1906. javni redni vseučiliški profesor; fungiral je kot dekan in rektor.

Rorauer je bil velik in mnogostranski talent na znanstvenem, publicističnem in literarnem polju. Še za časa svojih pravnih študij je bil „Obzorje“ gledališki recenzent ter spisal pozneje tudi vrsto dram, ki so se pod Kneislovo indendanturo z velikim uspehom uprizarjale; sočasno je pisal v novinah feljtone satirične vsebine. Njegove znanstvene publikacije so vzbujale veliko pozornost pri bralcih hrvatskega „Mesečnika“. — Akademična mladina je svojega duhovitega in nenavadno dobrega učitelja oboževala, kar sta v nagrobnicah prav posebno poudarjala dekan pravoslavne fakultete dr. Ljudevit pl. Andrassy in govornik akademikov pravnik Ivo Krbek. „Laka Ti bila hrvatska zemljica, slava Tebi, umni i dobri učitelju naš!“

— (Ljudska vseučiliška predavanja v Zagrebu) so zadela ob tako živo zanimanje občinstva, da se je dosegla in celo prekoračila numerična višina enakih priredb na Dunaju in v Pragi. (Zagreb 120, Dunaj 119, Praga 118 slušateljcev oziroma slušateljic v vsakem tečaju). Tudi ženski svet je z dostojnim številom reprezentiran, dasi zaostaja v tem pogledu Zagreb daleč za Prago in Dunajem. Januarja in februarja so bila oziroma so napovedana ta-le predavanja: o spolnih boleznih (dr. Dragutin Mašek), uvod v kemijo (dr. G. Janeček), izbrana življenska vprašanja (dr. Alb. Bazala), uzroki zločina (dr. J. Šilović) in iz estetike graditeljstva (dr. I. Kršnjavi). — Toplo pozdraviti je pri nas enak poskus, zanesti med širše kroge zanimanje za akademična vprašanja: muzejsko društvo prireja v Ljubljani ciklus predavanj, ki pa so, kakor naravno že z ozirom na delokrog društva, ki jih prireja, omejena le na nakatera polja akademičnih znanosti. Morda bi se dal predmet predavanj ob primerni kooperaciji s pravniki in zdravniki razširiti in nekaka ljudska vseučiliška predavanja na splošni akademični

podlagi? Teško si je misliti silnejšega argumenta za slovensko univerzo v Ljubljani, kakor taka, sistematično urejena, stalna predavanja, v obilnem številu obiskana od vseh slojev občinstva!

— (Novo hrvaško strokovno-pravno in stanovsko glasilo). Klub odvetnikov v področju odvetniške komore v Osijeku izdaja od 1. januarja t. l. mesečnik, ki mu je ime: *Pravnik*. Glasilo je strokovno in stanovsko ter priobčuje znanstvene razprave in praktične slučaje, klub sam pa ima namen gojiti znanstveni duh in vzajemnost med člani in zastopati interese odvetniškega stanu. — Novemu sodelovalcu na polju jugoslovanske pravne znanosti želimo najboljši uspeh.

M. G.

— (Zakon z dne 30. novembra 1912.) Vsled moratorijev na Balkanu občuten nedostatek naše zakonodaje odpravlja v zmislu člena 53. haškega enotnega meničnega reda ta zakon o vplivu višje sile na izvrševanje meničnopравnih dejanj. Omogočeno je s tem imetniku menice, da uveljavlja svoje regresne pravice tudi tedaj, ako nepremagljiva (nepremostljiva, neodklonljiva) ovira nasprotuje pravočasni prezentaciji menice ali pravočasnemu protestovanju radi neplačila. Med tem ko ima zakon pri nas že od dne 1. decembra 1912 kot dneva razglasitve svojo moč, tvorijo analogne določbe v drugi polovici države ob času, ko to pišemo še zgolj zakonsko osnovo. Tehnika in jezik uzakonjevanja se kljubu popolni analogiji predmeta in temelja v obeh državnih polovicah precej razlikujeta in iz tega vidika utegne zanimati naše pravnike besedilo zakona oziroma osnove, katera prinašamo (radi lažje primere) v hrvatskem jeziku:

Avstrijski zakon.

§ 1. Ako prezentaciji mjenice ili podignuću protesta suprotstoji unutar propisnih rokova nepremostiva zaprijetka (viša sila), to se ti rokovi produžuju.

Vlasnik imade svog indosanta o nastupu više sile bezodvlačno obavjestiti i to uz dometak dana i svog potpisa na mjenici, ili jednoj allongi zabilježiti; osim toga uporabljaju se ustanove čl. 45. mjenbenog reda.

Prestane li viša sila, to mora vlasnik mjenice bez odvlake prezentirati mjenicu na prihvāt (v sprejetje) ili platež, odnosno podići protest.

Potraje li viša sila dulje od 30 dana nakon dana dospelosti, to se može preduzeti regres, bez da je prezentacija ili podignuće protesta potrebno.

Za mjenice na vid, ili mnjenice, koje glase na neko stanovito vrijeme

Hrvatsko-ogrška zakonska osnova.

§ 1. Ako se radi neotklonivih zaprijetka (slučaj više sile) mjenica ne može predočiti ili podići prosvjed unutar opredijeljenog roka, ovaj se rok produžuje.

Posjednik mjenice dužan je svog neposrednog prednika bez odvlake ubavijestiti o slučaju više sile, te ovu ubavjest datumom i potpisom zabilježiti na mjenici ili na prodiljci; u ostalom primjenjuju se odredbe § 45. zak. čl. XXVII.: 1876.

Nakon prestanka više sile dužan je posjednik mjenice istu prihvata ili plateža radi bezodvlačno predočiti i podići prosvjed, u koliko ima tomu mjesta.

Ako viša sila traje preko trideset dana iza dospeljeka, može se zavrata vršiti, a da nije od potrebe ni predočenje mjenice ni podignuće prosvjeda.

U pogledu mjenica, plativih na vid ili na stanovito vrijeme poslije

poslije vida, teče tridesetdnevni rok od onog dana, kojeg je vlasnik mjenice sam, prije negoli je istekao rok prezentacije, svog indosanta obavjestio o nastupu više sile.

Činjenice, koje pogode samo osobu vlasnika ili onog, kojem je naložio prezentaciju mjenice i podignuće protesta, ne smatraju se slučajevima više sile.

§ 2. Ovaj zakon stupa u krijepost danom proglašenja.

Ustanove stavaka 1., 3., 4. i 6. § 1. uporabljaju se ali na mjenice, koje su i za 11. novembra 1912. dospjele.

§ 3. Provedba ovog zakona povjerava se Mom ministru pravde u sporazumu sa ministrima trgovine i financija.

vida, počima tridesetdnevni rok od dana, kojega je posjednik mjenice ubavijestio svog neposrednog prednika o slučaju više sile, makar to bilo i prije izmaka predodžbenog roka.

Ne mogu se smatrati slučajevima više sile takovi događaji, koji zadese tek osobu posjednika mjenice ili osobu onoga, kojemu je posjednik mjenice povjerio predodžbu mjenice ili podignuće prosvjeda.

2. Odredbe § 1. primjenjuju se i na trgovačke naputnice i na čekove.

§ 3. Ovaj zakon stupa na snagu danom proglašenja, te so odredbe istoga osim odredbe, zadržane u alineji 2. § 1., imaju primjenjivati počevši od toga dana i u slučaju, ako je predodžbu ili podignuće prosvjeda sprečavala u § 1. naznačena neotkloniva zapreka (viša sila) još prije, nego što je ovaj zakon stupio na snagu no poslije 29. septembra 1912.

Provedba ovog zakona povjerava se ministru trgovine i pravosudja, a u Hrvatskoj i Slavoniji obzirom na sudbenost banu Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

M. G.

— (Odvetnik ne krši časti in ugleda svojega stanu, čе motivirano označuje izpovedbo priče kot neresnično.) Disciplinarni svet odvetniške zbornice je oprostil nekega odvetnika od obtožbe, da bi se bil s tem, da je označil izpovedbo neke priče kot krivo in neverodostojno, okrivil disciplinarnega pregreška kršenja stanovske časti in ugleda. Zbornični pravdnik se je proti tej odločbi pritožil, disciplinarni senat vrhovnega sodišča pa pritožbi ni ugodil. Iz razlogov: Priziv izvaja, da označuje obdolženec v svojem revizijskem spisu neko pričo ne samo kot povsem neverodostojno, marveč da jo okrivlja naravnost krive prisege. Taka obdolžitev utegne pričino eksistenco z ozirom na njen stan uničiti in vsebuje torej ta obdolžitev kršenje stanovske časti in ugleda. Res se trdi v revizijskem spisu, da izpovedbi priče ne gre niti najmanjša vera in da je očitvidno kriva. Ta trditev se pa sklicuje in opira na tozadevna obširna izvajanja prizivnega spisa, sestavljenega od istega odvetnika; v tem spisu se obširno predočujejo nasprotstva med izpovedbo te priče in vseh ostalih v pravdi zaslišanih prič; prizivni spis izrecno trdi, da je priča izpovedala bodi si v zmoti bodisi vsled autosugestije ter vsled tega oddala objektivno napačno izpoved. Inkriminovana trditev revizije razumevati je torej le tako.

kakor je to natančneje izvedena v prizivnem spisu, na katerega se revizija izrecno sklicuje. Slednja ne trdi, da bi bila izpovedba priče tudi subjektivno napačna in se more k večjemu karati, da se revizija nekoliko neprevidno izraža. Vse to opravičuje domnevo, da je odvetnik, izpolnjujoč svojo dolžnost pri zastopanju interesov svoje stranke, zgol z dopustno odločnostjo označil pričino izpovedbo kot objektivno nepravilno. *M. G.*

— (Zasilne poti.) Zakon z dne 7. julija 1896 št. 140 drž. zak. o dovoljevanju zasilnih poti, obsegajoč 28 paragrafov, doioča v zadnjem odstavku § 1., da se zasila pot **za** gozdna zemljišča po tem zakonu ne dovoljuje. Ta odstavek razveljavlja člen 1. zakona z dne 9. januarja 1913 št. 7 drž. zak. S tem je uzakonjeno, da velja v bodoče za dovoljevanje zasilnih poti tudi za gozdna zemljišča zakon z dne 7. julija 1896 št. 140 drž. zak. in ne več izključno gozdni zakon z dne 3. decembra 1852 št. 250 drž. zak. §§ 24. in 25., ki ostaneta tudi še vnaprej v veljavi. Razprava o zahtevku, da se dovoli zasilna pot za gozdno zemljišče, vršiti se bo torej mogla v bodoče tudi pred okrajnim sodiščem, v katerega okolišu se nahaja gozdno zemljišče, katero nima za redno obdelavo in rabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem in ne več izključno pred upravnim oblastvom. — Ob času ko se je pripravljaj in razpravljaj zakon o zasilnih potih, je prevladovalo mnenje, da za dovoljevanje takih poti za gozdna zemljišča zadostujejo določbe §§ 24. in 25. gozdnega zakona. Sedaj razveljavljeno določbo o omejitvi glede gozdnih zemljišč je praksa sploh napačno razumevala. Zasilne poti po gozdnih zemljiščih v prid negozdnih zemljišč imela so se že tudi dosedaj dovoljevati po zakonu iz leta 1896. Le za zasilne poti v prid gozdnim zemljiščem je bila pridržana izključna kompetenca upravnih oblastev. Praksa upravnih oblastev je pa bila tako ozkosrčna, da so interesovani krogi vedno glasneje zahtevali odpomoči. Slednja so namreč v prid gozdnim zemljiščem dovoljevala zasilne poti za spravljajanje n. pr. le specifično gozdnih produktov, ne pa n. pr. za kamenolome v gozdih, dovoljevale so se pota le za kratek čas, ni se pripuščalo umetnih poti itd. Tej ozkosrčni praksi je skušal priti v okom razpis poljedelskega ministrstva z dne 19. novembra 1907 št. 48249, ki osobito povdarja, da je dovoljevati v prid gozdnim zemljiščem zasilno pot za gozdne produkte katerega koli imena tudi za dalj časa, da je dovoljevati v okviru zasilnih poti tudi potrebna skladišča v gozdu itd.

Interesovani krogi (industrijski in poljedelski svēt in XXII. avstrijski gozdni kongres) so pa želeli, da se sicer vzdrže določbe §§ 24 in 25. gozdnega zakona, da se pa zaeno tudi odpravi zadnji odstavek § 1. zakona o zasilnih potih, da bodi lastniku gozdnega zemljišča na prosto, da se poslučuje, kakor mu bolje kaže, v doseg zasilne poti bodisi gozdnega zakona bodisi zakona o zasilnih potih.

Tem željam ustreza novi, določbo § 1. cit. zak. razveljavljajoči zakon, s čemer postanejo gozdovi, katere je zadevalo dosedaj le breme zasilnih potov, deležni tudi udobnosti zakona o dovoljevanju zasilnih poti. *M. G.*

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

B. Kazensko pravo.

a) Poslančeva imunitetna pravica neha le ob zaključenem, ne pa ob odgodenem zasedanju deželnega zbora	49
b) Govor pred slučajno zbranim občinstvom ni ob sebi kaznjiv po zbornem pravu zakona z dne 15. novembra 1867 št. 135 drž. zak.	50
c) Za dejanja, kaznjiva v zmislu §-a 269b k. z. so sodišča absolutno nepristojna	51
3. XXVI. redna glavna skupščina društva „Pravnika“ . . .	52
4. Književna poročila	57
5. Razne vesti	60

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčič, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštah znamkah.